

เหยื่ออาชญากรรม*

CRIME VICTIMS

เรวัฒน์ ไพโรจน์

Rewat Pairote

ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 9 ยะลา ประเทศไทย

Training Center of Provincial Police Region 9, Yala, Thailand

*Corresponding author E-mail: reyes2554@gmail.com

บทคัดย่อ

เมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นในสังคม ก็จะมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เข้ามาวิเคราะห์กรณีเหตุอาชญากรรมดังกล่าว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะให้ความสนใจไปที่ตัวของอาชญากรเป็นหลัก และมักจะไม่มีผู้ใดให้ความสำคัญกับเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งศาสตร์ว่าด้วยเหยื่อ Science the Victim หรือ Victimology นี้จะศึกษาถึงตัวเหยื่ออาชญากรรม บทบาทของเหยื่ออาชญากรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับอาชญากร ความรับผิดชอบของเหยื่ออาชญากรรมและอาชญากร สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดอาชญากรรม พฤติกรรมที่เร้าให้เกิดการกระทำผิด ตลอดจนศึกษาถึงอาชญากรรมที่ไม่มีเหยื่อ รวมไปถึงการแบ่งแยกประเภทของเหยื่ออาชญากรรม โดย Schafer ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภท และ Han Von Henting ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 13 ประเภท ซึ่งจะเห็นได้ว่าเหยื่ออาชญากรรม มีส่วนสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรม ดังนั้น การศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรมจึงต้องรวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น เวลา สถานที่ ฤดูกาล อารมณ์ อายุ เพศ แรงจูงใจอื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเกิดอาชญากรรมทั้งสิ้น การให้ความสำคัญแก่เหยื่ออาชญากรรมนั้น ก็เพื่อจะทำให้เราได้เข้าใจถึงปัญหาอาชญากรรมได้ดีขึ้น เราจะต้องโทษหรือโยนความผิดให้แก่ตัวอาชญากรเพียงคนเดียว สิ่งที่เราจะพิจารณาเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้น ก็คือ ตัวอาชญากร ตัวเหยื่อ และสภาพแวดล้อม เราจะต้องทำความเข้าใจในทั้ง 3 ส่วนนี้ ซึ่งการศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรม เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรม อาชญากรและผู้เสียหาย หรือเหยื่ออาชญากรรม ก็เพื่อป้องกันผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้พ้นจากการก่อเหตุของอาชญากร และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมซึ่งจะก่อให้เกิดความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในสังคม

คำสำคัญ: เหยื่ออาชญากรรม, อาชญากรรม, เหยื่อ, อาชญากร

Abstract

When crimes occur in society, experts from various fields will focus on crime cases and criminals more than crime victims. Therefore, the study of victimology will analyze the crime victim's personality, roles of crime victim, relationship between crime victim and criminal, responsibilities of crime victims and criminals, criminal motivations, influences of criminal behavior, and including the crimes without victims and types of criminals. Schafer defines types of crime victims as 7 types and Han Von defines victim defines crime victim types as 13 types

* Received December 19, 2023; Revised January 3, 2024; Accepted January 6, 2024

that show different types of crime victims leading to different crimes. Therefore, the study of crime victims should consider other factors that contribute to crime such as time, place, season, emotion, age, gender, motivation, etc. Focusing on crime victims will help us to understand the crime problems deeply and avoid blaming criminals. When crimes occur, we need to consider and analyze three parts such as criminal, crime victim, and environment. Therefore, the purposes of the study of the relationship among criminals, crime, and crime victims are to protect crime victims from committing crimes and to increase efficiency in crime prevention and suppression, which will create safety and peace in society.

Keywords: Crime Victims, Crime, Victim, Criminal

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นทั่วโลกมากมาย ซึ่งมีบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สิน รวมทั้งเสรีภาพหรือสิทธิอื่นใด บุคคลเหล่านี้ คือ เหยื่อของอาชญากรรม อย่างเช่น เหตุชาวโรฮิงญา เหตุใช้ปืนฆ่าชิงทรัพย์ร้านทอง ออโรร่า ในห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาหลวงพระบาง เหตุจี้ปล้นกลางเมืองโคราช เหตุกราดยิงที่ศูนย์เด็กเล็ก อบต.อุทัยสวรรค์ อ.นาแก จ.หนองบัวลำภู เหตุกราดยิงในห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน เหตุการณ์ที่คนร้ายใช้อาวุธปืนกราดยิงเกิดขึ้นบ่อยครั้งในสหรัฐอเมริกา ดังนั้น จึงมีนักอาชญาวิทยาหลาย ๆ ท่าน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องเหยื่ออาชญากรรม และมีความสนใจศึกษาในเรื่องเหยื่ออาชญากรรมจึงก่อเกิดเป็นวิชาว่าด้วยเรื่องเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งอยู่ในแขนงหนึ่งในวิชาอาชญาวิทยาโดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เสียหาย บทบาทของเหยื่อ และสิ่งที่จูงใจที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น และได้มีการศึกษาหาสาเหตุของอาชญากรรมเพื่อนำไปใช้ในการป้องกันผู้เสียหายให้พ้นจากการกระทำของอาชญากร ตลอดจนเพื่อป้องกันและควบคุมอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคม

เหยื่อของอาชญากรรม

ความหมายของเหยื่ออาชญากรรม เหยื่ออาชญากรรม หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิตร่างกายหรือทรัพย์สินรวมทั้งเสรีภาพหรือสิทธิอื่นใด (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2557)

ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อและอาชญากร นักอาชญาวิทยาที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรมมีความเห็นว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการกระทำความผิดหรือการเกิดอาชญากรรม เช่น วูฟแชนซ์ (Wolfgang) ได้ทำการศึกษาและวิจัยคดีฆาตกรรม พบว่า ความประพฤตินทางชั่วร้ายของผู้เสียหายส่วนมากมักเป็นสาเหตุที่สำคัญให้เกิดอาชญากรรม นอกจากนี้ยังมีนักอาชญาวิทยาอีกท่านหนึ่ง คือ บาร์เนส (Barnes) มีความเห็นว่า ผู้เสียหายที่ประมาทเลินเล่อหรือขาดความระมัดระวังเป็นสาเหตุประการหนึ่งให้การประกอบอาชญากรรมเป็นไปได้โดยสะดวก

จากการที่นักอาชญาวิทยาได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเหยื่ออาชญากรรม สรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้เสียหายมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้อาชญากรลงมือประกอบอาชญากรรม มีสาเหตุ ดังนี้

1. ผู้เสียหายมักจะมีความสัมพันธ์หรือเคยรู้จักกับอาชญากรมาก่อนที่จะตกเป็นเหยื่อ เช่น เป็นสามีภรรยา คู่รัก คนรู้จัก เพื่อนร่วมงาน ทำธุรกิจร่วมกัน เป็นต้น

2. ผู้เสียหายมีพฤติกรรมชอบแต่งตัวยั่วซึ่งไปกระตุ้นอารมณ์ของอาชญากร โดยเฉพาะอาชญากรที่มีความผิดปกติทางเพศอยู่แล้ว จึงทำให้อาชญากรคิดลงมือกระทำร้ายในทันทีที่ได้โอกาส
3. ผู้เสียหายบางรายก็มีพฤติกรรมที่ข่มขู่หรือกดดันข่มเหง บีบคั้นต่อผู้กระทำความผิดอย่างมากจนระงับอารมณ์และยับยั้งสติไม่ได้จึงต้องลงมือทำร้าย เนื่องจากเพราะความคับแค้นใจหรือบันดาลโทสะ เป็นต้น
4. ผู้เสียหายบางรายไม่ได้มีพฤติกรรมยั่ว แต่อาชญากรได้ถูกยั่วจากสิ่งอื่น ๆ อยู่แล้วและผู้เสียหายเข้ามาอยู่ในสถานการณ์ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยบังเอิญ เช่น กรณีที่เหยื่อถูกกระทำชำเราในนั้นอาจเป็นสาเหตุที่ได้รับการยั่วจากภาพในหนังสือโป๊ หรือสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
5. ผู้เสียหายตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เพราะเหตุความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธินิกายลึกลับต่าง ๆ
6. ผู้เสียหายมีพฤติกรรมที่มีความประมาทเลินเล่ออยู่เสมอ เช่น ลืมปิดประตูหรือหน้าต่าง อาคารบ้านเรือน ลืมล็อกรถยนต์ ขอบเดินในที่เปลี่ยว เป็นต้น

จากการศึกษาสาเหตุที่นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมจะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้เสียหายหรือเหยื่อมักมีความสัมพันธ์กับการก่อให้เกิดอาชญากรรมอยู่เสมอ โดยเฉพาะบทบาทของผู้เสียหายในทางยั่วเร้าหรือเชิญชวนให้อาชญากรลงมือกระทำความผิด (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2557)

ประเภทของเหยื่ออาชญากรรม สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมประการหนึ่งมาจากเหยื่ออาชญากรรมเนื่องจากเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนยั่วให้เกิดการกระทำความผิด หรือเหยื่ออาชญากรรมอาจจะตั้งตนอยู่ในความประมาทหรืออาจจะเปราะบางเหยื่อเป็นคนที่ไม่ทันกับเหตุการณ์ก็นำไปสู่การเกิดอาชญากรรมได้ อย่างไรก็ตามบทบาทของเหยื่ออาชญากรรมจะส่งเสริมต่อการเกิดอาชญากรรมได้อย่างไรนั้น มีนักอาชญาวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้อย่างเป็นระบบ คือ Schafer ได้จำแนกประเภทของเหยื่ออาชญากรรมออกเป็น 7 ประเภท (Stephen Schafer, 1977) ดังนี้

1. เหยื่ออาชญากรรมที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร Unrelated Victims กล่าวคือ เหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้เป็นผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ในทางใด ๆ กับอาชญากรแต่เป็นเพียงผู้รับเคราะห์จากอาชญากรเท่านั้น
2. ผู้เป็นเหยื่อของตนเอง Self - Victimizing Victims เหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้ตกเป็นเหยื่อโดยตนเอง ดังนั้น ตนเอง ก็คือ อาชญากร หรือเรียกการกระทำของเหยื่อ แบบนี้ว่า อาชญากรรมที่ปราศจากเหยื่อเหยื่อประเภทนี้เป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อการกระทำความผิดอย่างเต็มที่ เช่น โสเภณี นักการพนัน คนติดยาเสพติด เป็นต้น

อันณพ ชูบารุง ได้กล่าวว่า ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมอาจเกิดจากการกระทำของตนเอง ได้แก่ โสเภณี ซึ่งโดยในทางอาชญาวิทยากล่าวว่า เหตุที่ทำให้เป็นโสเภณี คือ ความยากจน สภาพบ้านแตกหรือสภาพเสื่อมโทรมของครอบครัว การไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง การขาดคนเลี้ยงดูให้พอเหมาะพอควรแก่อัตภาพ การถูกเพื่อนหรือคนชั่วล่อลวงไป นอกจากนี้ ยังมีผู้ติดสุรายาเมา ผู้ติดการพนัน เป็นต้น ก็ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเพราะการกระทำของตนเองเช่นกัน (อันณพ ชูบารุง, 2540)

3. เหยื่อที่กระตุ้นให้เกิดอาชญากรรม Provocative Victims กล่าวคือ เหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้ได้กระทำสิ่งบางอย่างที่เป็นการขัดใจอาชญากร เมื่ออาชญากรได้รับการปลุกใจหรือถูกยั่วส่งเสริมก็จะทำร้ายเหยื่อดังกล่าว จึงถือได้ว่าเหยื่อเป็นผู้ลงมือกระทำก่อน เช่น ผิดสัญญา หรือแสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยาม หรือนอกใจ เป็นต้น การกระทำต่าง ๆ ของเหยื่อดังกล่าวอาจจะส่งเสริมให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมขึ้นได้และอันตรายก็จะตกแก่เหยื่อประเภทนี้ เหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้จึงเป็นเหยื่อที่ควรจะได้รับผิดชอบมากที่สุด

4. เหยื่อที่จงใจให้เกิดอาชญากรรม Precipitative Victims กล่าวคือ เหยื่อประเภทนี้จะมีพฤติกรรมอันปราศจากความตั้งใจของเหยื่อที่กลับส่งเสริม ล่อใจ หรือจูงใจ ให้อาชญากรประกอบอาชญากรรมต่อเหยื่อ

ที่เป็นตัวล่อ เช่น การเดินในที่เปลี่ยวและที่รกร้างคนเดียวเหยื่อประเภทนี้ก็อาจถูกชิงทรัพย์ หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศได้ เป็นต้น

5. เหยื่อที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ Biologically Weak Victims เหยื่อประเภทนี้อ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจเป็นผลให้อาชญากร มีความคิดที่จะทำร้ายต่อเขา เช่น คนแก่ เด็ก ผู้หญิง คนเจ็บป่วยทางจิต ก็ถือว่าเป็นเหยื่อที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ แม้ว่าคนพวกนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับอาชญากรก็ตาม ก็นับว่าเป็นผู้ที่ง่ายแก่การตกเป็นเหยื่อของอาชญากร เป็นต้น

6. เหยื่อที่มีความอ่อนแอในทางสังคม Socially Weak Victims เป็นเหยื่อที่ไม่มีความเท่าเทียมกันเป็นบุคคลอื่นในสังคม เช่น พวกชนกลุ่มน้อย พวกอพยพเข้าอยู่ในถิ่นใหม่ เป็นต้น โดยเหยื่อประเภทนี้มิได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกอย่างเต็มภาคภูมิของชุมชน และอยู่ในฐานะที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพวกอาชญากรเมื่อใดก็ได้

7. เหยื่อการเมือง Political Victims เป็นเหยื่อที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากผู้ที่เป็นปรปักษ์กันทางการเมือง เป็นบุคคลที่เป็นคู่แข่งกันทางการเมืองการณรงค์เพื่อให้ได้มา ซึ่งตำแหน่งที่มีอำนาจทางการเมือง แต่ถูกฝ่ายที่มีอำนาจอยู่ก่อนแล้วเจาะจงว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิด หรือเป็นอาชญากร ทั้งนี้ โดยอาศัยกฎหมายอาญาที่มีอยู่เป็นหลักในการกล่าวหา เป็นเหยื่อที่ถูกฝ่ายปรปักษ์ถือว่ามีความผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ Han Von Henting (กองบัญชาการศึกษาศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2563) ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรม ได้อาศัยความรู้ทางจิตวิทยา ชีววิทยา สังคมวิทยา เป็นหลักในการกำหนดประเภทของเหยื่ออาชญากรรม เขาได้ชี้ให้เห็นถึงเหยื่อที่เป็นมาโดยกำเนิดกับเหยื่อที่เกิดขึ้นเพราะสังคมเป็นเหตุ Han Von Henting ได้เขียนหนังสือเรื่อง อาชญากรและเหยื่อ The Criminal and His Victim โดยได้แยกเหยื่อออกเป็น 13 ประเภท (Han Von Henting, 1948) คือ

1. ผู้เยาว์ The young ผู้เยาว์เป็นผู้ที่อ่อนแอและขาดประสบการณ์ ง่ายต่อการถูกทำร้าย ร่างกายยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ความรู้สึกทางศีลธรรมยังมีไม่มากพอ เด็กอาจจะถูกฆ่าเพื่อทรัพย์สินก็ได้ หากมีการประกันชีวิตไว้การจับตัวเด็กไปเรียกค่าไถ่ก็เป็นความผิด อีกอย่างหนึ่งยิ่งกว่านั้น พวกอาชญากรมักจะใช้เด็กช่วยในการประกอบอาชญากรรม หากผู้เยาว์เป็นผู้หญิงด้วยแล้วก็จะตกเป็นเหยื่อในทางเพศอย่างที่ได้พบเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน

2. ผู้หญิง The Female ผู้หญิงเป็นประเภทของเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแออีกพวกหนึ่ง หญิงวัยรุ่นมากมายต้องตกเป็นเหยื่อของการฆาตกรรมในบางคราว หลังจากถูกทำร้ายได้รับทุกข์ทรมานเพราะตำหนิตาราคะของอาชญากร ส่วนผู้หญิงแก่ ๆ ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินเพราะอาจจะเป็นคนมั่งคั่ง ร่ำรวย ผู้เป็นอาชญากรนั้นส่วนมากเป็นผู้ชาย จึงย่อมมีกำลังเหนือกว่าผู้หญิง ยกเว้นความผิดด้านการรักร่วมเพศ ซึ่งมีอยู่เป็นส่วนน้อย ในกรณีเช่นนี้ภาวะทางกายภาพของหญิงเป็นสิ่งกำหนดให้มีการกระทำความผิดทางเพศ

3. คนแก่ The old คนแก่มักจะตกเป็นเหยื่อเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทอง คนแก่อยู่ในช่วงอายุที่ถือครองตำแหน่งต่าง ๆ ไว้มากที่สุดในการสะสมความมั่งคั่งร่ำรวย และการใช้อำนาจเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่งย่อมล่อแหลมต่ออันตราย เป็นเหยื่อที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเบียดเบียนความอ่อนแอของคนแก่ทำให้เกิดความยากลำบากในการหามาตรการพิเศษมาปกป้องคุ้มครองสิ่งหนึ่งจะป้องกันได้ ก็คือ การลงโทษอย่างหนักแก่ผู้ที่ทำให้คนแก่ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

4. คนที่บกพร่องทางจิตวิกลจริต The mentally defective and other mentally deranged คนพวกนี้เป็นกลุ่มใหญ่โตอีกกลุ่มหนึ่งที่น่าจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างแท้จริง พวกวิกลจริต พวกเป็นโรคพสุธาเรื้อรัง พวกติดยาเสพติด พวกเป็นโรคประสาทหรือพวกที่มีจิตบกพร่องในลักษณะอื่น ๆ เป็นพวกที่อยู่ในฐานะเป็นเบี้ยล่างของพวกอาชญากร

5. พวกที่อพยพมาจากที่อื่น ๆ The immigrants พวกนี้เป็นพวกที่ง่ายแก่การถูกทำร้าย เพราะขาดประสบการณ์ มีความยากจน ปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ได้โดยยาก มีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับผู้อื่น อาจจะถูกคดโกงจากอาชญากรในรูปแบบต่าง ๆ ได้

6. พวกชนกลุ่มน้อย The minorities ชนกลุ่มน้อยก็มีฐานะแบบเดียวกันกับผู้อพยพเข้ามาใหม่ ได้รับความไม่เท่าเทียมกันกับประชาชนส่วนใหญ่ทั้งในแง่กฎหมายและในแง่ความเป็นจริง โอกาสที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมก็มีมากขึ้น

7. พวกที่เป็นคนโง่โดยกำเนิด The dull normal คนพวกนี้เกิดมาเพื่อเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยแท้ เหตุผลมีว่าการที่คนหลอกลวงผู้อื่นจนประสบผลสำเร็จนั้นเชื่อว่าเขาจะเป็นคนฉลาดที่หาไม่ แต่เป็นเพราะความโง่เง่าของเหยื่อของเขาต่างหาก พฤติกรรมของคนโง่โดยกำเนิดนั้นมีความคล้ายคลึงกับพฤติกรรมของพวกที่อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ และพวกชนกลุ่มน้อยนั้นเองเราอาจจะจัดคน 3 พวกนี้ไว้เป็นประเภทเดียวกัน

8. พวกที่มีใจหดหู่ The depressed คนพวกนี้ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมเพราะภาวะทางจิตใจ ทศนคติของคนหดหู่ นั้นมักจะเฉยเมยและยอมจำนน ขาดคุณสมบัติในการต่อสู้ ขาดการต่อต้าน จึงเปิดโอกาสให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ คนหดหู่ นั้นมักจะอ่อนแอทั้งในแง่ร่างกายและในแง่จิตใจ และนี่คือ เหตุที่จะทำให้ตกเป็นเหยื่อได้

9. พวกโลภ The acquisitive คนพวกนี้จัดเป็นเหยื่ออาชญากรรมชั้นเลิศอีกพวกหนึ่ง ความโลภนั้นอาจจะทำให้เกิดอาชญากรรมและอาจจะทำให้เป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ด้วยพวกองค์การอาชญากรรม พวกข่มขู่เอาเงิน พวกนักพนัน พวกต้มตุ๋น และคนชั่วประเภทอื่น ๆ ฉกฉวยประโยชน์จากความโลภของเหยื่อนั้นเอง เราอาจจะพบคนโลภที่ตกเป็นเหยื่อได้ในทุกชั้นของสังคม

10. พวกเสเพล The wanton คนพวกนี้นับเป็นเหยื่ออาชญากรรมอีกพวกหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถจะให้เหตุผลได้ชัดเจนดั่งนัก ไม่ว่าจะมองในแง่กฎหมายหรือในแง่ประเพณีของสังคม

11. พวกโดดเดี่ยวและพวกอกหัก The lonely and the broken heart การตกเป็นเหยื่อของคนพวกนี้มีได้เป็นเพื่อเงินทอง แต่เพื่อความสุขและการเป็นเพื่อนร่วมทางคนพวกนี้นอกจากจะเป็นเหยื่อของฆาตกรรมแล้วยังจะตกเป็นเหยื่อของการโจรกรรม การฉ้อโกงและการข่มขู่เอาเงินอีกด้วย

12. พวกที่ตกอยู่ในความทุกข์ทรมาน The tormentor ลักษณะของเหยื่ออาชญากรรมประเภทนี้ ก็คือการขาดความมีไหวพริบอย่างคนธรรมดาสามัญ เป็นพวกที่ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดได้ ต้องตกเป็นเหยื่อในบรรยากาศของความตึงเครียดที่เขาสร้างขึ้นด้วยตนเอง

13. พวกที่ถูกตัดโอกาส ถูกละเลย และต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง The blocked exempted and fighting เหยื่อที่ถูกตัดโอกาส ก็คือ บุคคลซึ่งอยู่ในสถานการณ์ที่ประสบความสูญเสียไม่อาจจะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต่อสู้ เช่น นายธนาคารที่เงินขาดมือก็หาทางโกงเงินเพื่อจะช่วยเหลือตนเองให้ปลอดภัย อาชญากรรมประเภทรุนแรงบางอย่างนั้น เหยื่ออาชญากรรมอาจจะหันกลับมาต่อสู้บ้าง เหยื่อประเภทนี้จึงไม่ยากที่จะตกเป็นเหยื่อของผู้อื่น ความจริงแล้วเหยื่อที่ต่อสู้กลับนี้น่าจะตัดออกจากประเภทของเหยื่อได้ เพราะการต่อสู้กลับ หมายถึงการต่อต้านหรือการขัดขืน เหยื่อประเภทนี้จึงไม่น่าจัดเข้าประเภทใดได้

การแบ่งประเภทของอาชญากรรมตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าจะเน้นไปทางจิตสังคมและลักษณะทางกายภาพของเหยื่อเป็นหลักสำคัญ ในการกำหนดประเภทของเหยื่ออาชญากรรม ทั้งนี้ ผู้เขียนมีข้อศึกษาของ สตีเฟน ชาฟเฟอร์ Stephen Schafer's study (อณณพ ชูบำรุง, 2523) ซึ่งมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการศึกษในเรื่องปัญหาของเหยื่ออาชญากรรม ดังนี้

Schafer ได้ศึกษาบรรดานักโทษในรัฐฟลอริดา ในปี ค.ศ. 1963 จำนวนที่เขาศึกษาทั้งหมดมี 721 คน ความผิดที่เขาศึกษา คือ

- ฆ่าคนตาย 165 คน
- ทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บสาหัส 217 คน
- โจรกรรม 306 คน
- ทำความผิดมากกว่า 1 อย่าง 33 คน

ในการศึกษาของเขาปรากฏว่าเขาประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ 1 ขาดข้อมูลที่ดี 2 ขาดความร่วมมือจากพวกอาชญากร เพราะความลังเลใจจะทำให้ความจริงแก่ผู้ศึกษาหรือไม่

Schafer ได้เสนอแนะว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการ น่าจะรวบรวมรายละเอียดของประชากรและของผู้ถูกระทำร้ายไว้ด้วยโดยเฉพาะสารกับราชทัณฑ์น่าจะรับผิดชอบในเรื่องนี้ ในการศึกษาของเขาเขาได้สรุปเรื่องน่ารู้ไว้หลายเรื่อง กล่าวคือ

1. ข้อแตกต่างระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย ที่ต้องตกเป็นเหยื่อและต้องกลายเป็นอาชญากร ปรากฏว่าในคดีอุกฉกรรจ์ (ฆาตกรรม, ทำร้ายร่างกายจนสาหัส, โจรกรรม) ผู้ชายกระทำมากกว่าผู้หญิง 17 เท่าตัว และพวกที่ตกเป็นเหยื่อก็เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ในการโจรกรรมนั้นผู้ชายถูกทำร้ายมากกว่าผู้หญิง แรงจูงใจในการเกิดการกระทำความผิดโดยเฉพาะการปล้นก็เพื่อหวังที่จะได้เงินทอง ส่วนมากการฆาตกรรมและการทำร้ายร่างกายมักเกิดจากอารมณ์ เกี่ยวกับฐานะครอบครัวหรือฐานะสมรส ปรากฏว่าภรรยาตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมประเภทอุกฉกรรจ์ ที่สามีกระทำมากเป็น 3 เท่า (มากกว่าที่ภรรยากระทำ) ผู้เมียมักจะทำร้ายแก่กันและมากกว่าที่จะถูกทำร้ายโดยญาติ

2. กลุ่มอายุ ปรากฏว่าผู้ชายที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี และอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี มักจะตกเป็นเหยื่อมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ทั้งนี้ เพราะว่าคนที่อายุต่ำกว่า 21 ปีนั้น อาจจะยังอ่อนแอในทางร่างกาย ส่วนคนอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี อาจจะเปราะบางเพราะความร่วงโรย ส่วนผู้หญิงนั้นปรากฏว่าอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มักตกเป็นเหยื่อมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะความโดดเดี่ยวแต่ข้อกำหนดนี้ยังอธิบายอะไรได้ไม่ ส่วนกลุ่มอายุที่ประกอบอาชญากรรม พบว่า คนรุ่นเยาว์กระทำผิดเพราะหวังทรัพย์สินเงินทอง ส่วนคนที่มีอายุสูงกว่านั้นมักจะกระทำลงไปเพราะความเกียจคร้านทางอารมณ์

3. รายได้ ระดับการศึกษา และงานอาชีพ จากการศึกษาปรากฏว่า ไม่มีข้อแตกต่างกันระหว่างการศึกษาและงานอาชีพของอาชญากร กับการศึกษาและงานอาชีพของเหยื่ออาชญากร การกระทำผิดกฎหมายมักจะเกิดขึ้นมากในบรรดาผู้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือมีฐานะเหมือน ๆ กัน

4. แรงจูงใจ โรคพิษสุราเรื้อรัง การติดยาเสพติด และความยุ่งเหยิงทางจิต สิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลสูงสุดที่ทำให้เกิดคดีอุกฉกรรจ์ ก็คือ ทรัพย์สินเงินทอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ส่วนคดีอาชญากรรมและการทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บสาหัส มักจะเกิดจากความกดดันทางอารมณ์ แอลกอฮอล์ก็มีส่วนทำให้เกิดอาชญากรรมประเภทอุกฉกรรจ์ โดยเฉพาะพวกที่มีการกระทำผิดเป็นครั้งแรก และผู้รับกรรมจากอาชญากรรมประเภทนี้มักเป็นผู้หญิง อารมณ์บวกกับแอลกอฮอล์เป็นสิ่งจูงใจอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดอาชญากรรมประเภทอุกฉกรรจ์ ซึ่งกระทำต่อคู่สมรส ญาติ และเพื่อน อนึ่ง ความอยากได้ทรัพย์สินเงินทองก็ก่อให้เกิดการทำร้ายคนแปลกหน้าได้ พวกอาชญากรส่วนมากที่ประกอบอาชญากรรมประเภทอุกฉกรรจ์มักเป็นคนที่มีสุขภาพสมบูรณ์ คนที่สุขภาพไม่ดีมักมีอัตราการกระทำผิดเกี่ยวกับบุคคลสูง ส่วนอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินผู้ที่กระทำส่วนมากมักเป็นคนที่สุขภาพสมบูรณ์

5. วิธีและทัศนคติในการประกอบอาชญากรรม มีข้อสรุปที่สำคัญ คือ อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินกระทำลงไปก็เพราะต้องการทรัพย์สินเงินทอง โดยมากมักใช้ปืนเป็นอาวุธ คนที่มีอารมณ์เดือดพล่าน มักใช้อาวุธที่ใช้สำหรับแทงหรือฟัน อาวุธที่ใช้สำหรับทำร้ายกันในระหว่างผู้เมียก็มักจะใช้อาวุธที่ใช้สำหรับแทงหรือฟัน เหยื่อที่ถูกสังหารด้วยปืนมักจะเป็นเหยื่อที่ไม่มีทางตอบโต้ และการยั่วยุของเหยื่อจะกระตุ้นให้เกิดการใช้ปืนทันที

6. ปัจจัยที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่อาจจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมักประกอบคดีอุกฉกรรจ์ในตอนกลางคืน
- ผู้ชายชอบที่จะประกอบอาชญากรรมประเภทคดีอุกฉกรรจ์ในวันธรรมดา
- ผู้หญิงมักประกอบอาชญากรรมประเภทคดีอุกฉกรรจ์ในวันอาทิตย์
- ผู้ชายมักประกอบคดีอุกฉกรรจ์ในฤดูหนาวและฤดูใบไม้ผลิ ส่วนผู้หญิงมักจะกระทำในฤดูใบไม้ร่วง
- ความมืดในแถบย่านการค้ามักจะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน
- การฆาตกรรมจะเกิดมากที่สุดในตอนหัวค่ำ
- โจรกรรมจะเกิดมากในฤดูหนาว
- ในฤดูหนาวคนแปลกหน้ามักจะถูกทำร้ายในตอนกลางคืน
- การฆ่ากันระหว่างผัวเมียมักจะเกิดในวันเสาร์ ในฤดูใบไม้ร่วง
- ในเมืองที่มีพลเมืองตั้งแต่ 100,000 คน ขึ้นไปมักจะมีการลักทรัพย์ โดยเฉพาะในย่านธุรกิจ
- การฆาตกรรมและทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บสาหัส มักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่อยู่อาศัย
- อาชญากรรมตามเมืองใหญ่ ๆ จะมีมากกว่าในชนบท และมักจะเกิดในตอนกลางคืน ในบริเวณ

ที่อยู่อาศัยนั้น อาชญากรรมจะเกิดมากในช่วงฤดูใบไม้ร่วง

- ในตอนกลางคืนการประกอบอาชญากรรมอาจทำคนเดียวหรือหลายคน ตอนกลางคืนมักจะมี การร่วมกันประกอบอาชญากรรมมากกว่าตอนกลางวัน

- ในฤดูหนาวการประกอบอาชญากรรมโดยคุณคนเดียวจะมีมากกว่าในฤดูอื่น ๆ การประกอบ อาชญากรรมโดยคุณคนเดียวไม่ว่าฤดูไหนย่อมเสี่ยงต่อการถูกกระทำร้าย

- มักมีการฆ่ากันระหว่างผัวเมียในเขตที่อยู่อาศัย

เห็นได้ว่าเหยื่ออาชญากรรมมีส่วนสำคัญต่อการเกิดอาชญากรรมดังได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้น การศึกษา เรื่องเหยื่ออาชญากรรมนั้นต้องรวมไปถึงปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายเช่น เวลา สถานที่ ฤดูกาล อารมณ์ อายุ เพศ แรงจูงใจ อื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเกิดอาชญากรรมทั้งนั้น การให้ความสำคัญแก่เหยื่ออาชญากรรมนั้น ก็เพื่อจะทำให้เราได้เข้าใจถึงปัญหาอาชญากรรมได้ดีขึ้น เราจะไม่ต้องโทษหรือโยนความผิดให้แก่ตัวอาชญากรเพียง คนเดียว สิ่งที่เราจะพิจารณาเมื่อเกิดปัญหาอาชญากรรมขึ้น ก็คือ ตัวอาชญากร ตัวเหยื่อ และสภาพแวดล้อม เราจะต้องทำความเข้าใจในทั้ง 3 ส่วนนี้ ซึ่งปัญหาอาชญากรรมนั้นมีอยู่มากมายหลายชนิดแต่ละชนิดก็ย่อมมีที่ เกิดไม่เหมือนกัน ดังนั้น เราต้องศึกษาปัญหาอาชญากรรมแต่ละชนิดอย่างละเอียดถี่ถ้วนและต้องศึกษาถึงตัวอาชญากร ตัวเหยื่อ และสภาพแวดล้อมประกอบกันไปเสมอ เพราะส่วนต่าง ๆ นี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

ซึ่งในปัจจุบันนี้ เราอาจจะเห็นเหยื่อหรือเป็นอาชญากรไปเมื่อไหร่ก็ได้ อาชญากรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นได้ทุก ชนชั้นแต่ในรูปแบบนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป และโดยเฉพาะในช่วงที่ผ่านมาผู้เขียนได้ลองตรวจสอบเหตุ อาชญากรรมที่เกิดขึ้น มักจะเป็นเหตุอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะเป็นเหยื่อ อาชญากรรมตามที่ Schafer และ Han Von Henting ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้เสมอ อย่างเช่น

- เหตุชาวโรฮิงญา เดือนพฤษภาคม 2558 เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้น เมื่อตำรวจค้นพบแคมป์ที่มีลักษณะ เหมือนค่ายกักกันของขบวนการค้ายมนุษย์ อยู่ที่เขตเทือกเขาแกว อ.สะเดา จ.สงขลา ดูลักษณะแล้ว เป็นที่คุมขังชาว โรฮิงญาที่อพยพมาจากรัฐยะไข่ ภายในแคมป์มีชาวโรฮิงญาบางคนที่รอดชีวิต และได้เปิดเผยว่าได้หนีตายออกมา จากรัฐยะไข่เพื่อลี้ภัยไปที่มาเลเซียโดยผ่านทางพรมแดนไทย แต่พอขึ้นฝั่งที่ไทย กลับโดนเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมขังไว้ แล้วโดนเรียกค่าไถ่ซ้ำ ถ้าใครไม่มีญาติที่คอยจ่ายเงินให้ ก็จะถูกทรมาน ถ้าเป็นผู้หญิงบางคนก็จะโดนข่มขืนด้วย (TODAY, 2565)

ภาพที่ 1 โรอิงญากับขบวนการค้ามนุษย์

- เหตุ นายประสิทธิ์ชัย เขาแก้ว (ผอ.กอล์ฟ) ก่อเหตุใช้ปืนฆ่าชิงทรัพย์ร้านทองออโรรา ในห้างสรรพสินค้าโรบินสัน สาขาลพบุรี มีผู้เสียชีวิต 3 คน และได้รับบาดเจ็บ 4 คน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2563 (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2566)

ภาพที่ 2 ผอ.กอล์ฟ ฆ่าชิงทอง 3 ศพ

- เหตุจู่โจมยิงกลางเมืองโคราช มีผู้เสียชีวิต 31 คน บาดเจ็บ 57 คน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2563 (PPTV HD 36, 2563)

ภาพที่ 3 จู่โจมยิงกลางเมืองโคราช

- เหตุกราดยิงที่ศูนย์เด็กเล็ก อบต.อุทัยสวรรค์ อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู พรากชีวิตครูและหนูน้อยไป 38 คน (รวมผู้ก่อเหตุ) เหตุเกิดเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2565 (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2566)

ภาพที่ 4 กราดยิงที่ศูนย์เด็กเล็ก อบต.อุทัยสวรรค์ อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู

- เหตุกราดยิงในห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน มีผู้เสียชีวิต 2 คน บาดเจ็บ 5 คน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2566 (ไทยรัฐ ออนไลน์, 2566)

ภาพที่ 5 เหตุกราดยิงในห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน

- ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีเหตุการณ์ที่คนร้ายใช้อาวุธปืนกราดยิงเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เช่นเหตุกราดยิงในลานโบว์ลิงในท้องถิ่น เมืองลูอิสตัน รัฐเมน มีผู้เสียชีวิต 22 คน และบาดเจ็บอีก 50 คน เหตุเกิดเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2566 (THAI PBS, 2566)

ภาพที่ 6 เหตุกราดยิงในลานโบว์ลิงในท้องถิ่น เมืองลูอิสตัน

การตอบสนองของสังคมที่มีต่อเหยื่อ ในปัจจุบันอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมแทบทุกหนทุกแห่ง รูปแบบและลักษณะก็แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคม ซึ่งแต่ละสังคมต่างก็มีกลไกในการบังคับใช้กฎหมายในอันที่จะลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายในความผิดทางอาญา กลไกที่ว่านั้น ก็คือกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System) ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับแต่ละสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เมื่อกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมโดยทั่วไปแล้ว มักกล่าวถึงองค์หลัก ๆ ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยองค์เหล่านี้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และเพื่อคุ้มครองผู้บริสุทธิ์อีกทั้งคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากการกระทำความผิดกฎหมาย

สิทธิและบทบาทของเหยื่อในระบบงานยุติธรรม สำหรับประเทศไทย เดิมทีผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมยังเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกกละเลยมามาก อีกทั้งการจ่ายค่าชดเชย หรือค่าทดแทนสำหรับเหยื่ออาชญากรรม ผู้เสียหายจึงต้องดำเนินการฟ้องร้องเรียกจากผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องละเมิด ญาติพี่น้องและบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหาย ที่บ่อยครั้งจะต้องรับภาระเลี้ยงดูจ่ายค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในระหว่างที่ผู้เสียหายเจ็บป่วย ซึ่งบางครั้งอาจถึงกับตลอดชีพ หรือพิการทุพพลภาพ จนถึงขั้นตอนการพิจารณาคดีในศาล ก็อาจตกเป็นเหยื่อในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก ตั้งแต่การไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในฐานะที่ตกเป็นผู้เสียหาย แต่อาจไม่ได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็วและสุภาพ บางครั้งใช้กริยาทำทางหรือถ้อยคำที่อาจเป็นการประทุษร้ายเหยื่อให้เกิดการเจ็บปวดทางจิตใจ ทับทิวกันขึ้น เช่น ในคดีถูกข่มขืน เป็นต้น ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ซึ่งก็สามารถช่วยแบ่งเบาภาระของผู้เสียหายในคดีอาญาได้บ้าง

ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เสียหายและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้เสียหายและการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย เป็นการบ่งบอกถึงการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่มาจากสาเหตุการเกิดอาชญากรรม ซึ่งเมื่อเกิดอาชญากรรมขึ้นแล้ว ผู้เสียหายย่อมได้รับผลกระทบจากการเกิดอาชญากรรมนั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับผู้เสียหายและแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายจะทำให้ทราบถึงความ เป็นมาของผู้เสียหายและสิทธิของผู้เสียหาย ดังนี้

1. ทฤษฎีการตกเป็นผู้เสียหาย ทฤษฎีการตกเป็นผู้เสียหาย Hans Von Henting ได้อธิบายถึงเหยื่ออาชญากรรมเปรียบเทียบข้างป็นเป็นอาชญากร อาชญากรเป็นเหมือนนักล่าเหยื่อ และเหยื่อเหมือนผู้ถูกล่า นักเหยื่อวิทยาผู้บุกเบิกอีกท่าน คือ Stephen Schafer ได้ศึกษาตัวเหยื่อและได้เสนอแนวคิดว่ายเหยื่อได้ยั่วหรือกระตุ้นให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมได้อธิบายทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเหยื่อไว้ ดังนี้ (สุกิจ เจริญเวช, 2553)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเหยื่อ (Victim Precipitation) ตามทฤษฎีนี้ เหยื่อบางคนเป็นตัวกระตุ้นทำให้ตนเองต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ เช่น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาจใช้คำขู่ คำทำร้าย ยั่ว หรือเริ่มต้นในการทำร้ายก่อนก็ได้ หรือเกิดจากการอยู่เฉยของเหยื่อซึ่งเหยื่อเองอาจไม่รู้ตัวว่าบุคลิกภาพส่วนตัวของเขากลายเป็นการข่มขู่ หรือยั่วยุอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น การแข่งขันสมัครงาน การเลื่อนตำแหน่งงาน เรื่องความรัก และบางครั้งเหยื่ออาจไม่เคยพบกับผู้กระทำเลย ผู้กระทำจะทำร้ายเหยื่อเมื่อรู้สึกลัวว่าตัวเองจะแพ้แก่เหยื่อ ทั้งนี้ ตามทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเหยื่อ (Victim Precipitation) ทฤษฎีนี้เห็นว่าเหยื่อบางคนเป็นตัวกระตุ้นทำให้ตัวเองต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่นำไปสู่การบาดเจ็บ หรือถึงแก่ความตายได้ โดยอาจมีพฤติกรรมที่แสดงออก (Active Precipitation) หรือการอยู่เฉย (Passive Precipitation) ก็ได้

เหยื่ออีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อย คือ กลุ่มที่ทำให้ผู้กระทำรู้สึกกลัวไม่ปลอดภัยทำลายชื่อเสียง เกียรติยศ สถานะ รวมถึงเศรษฐกิจความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของผู้กระทำ ที่เรียกว่า “อาชญากรรมแห่งความเกลียด” (Hate Crime) ตัวอย่าง กรณีผู้ลี้ภัยที่อพยพไปอยู่ในชุมชนในประเทศสหรัฐอเมริกา ทำให้คนสหรัฐอเมริการู้สึกว่าถูกแข่งขันในเรื่องของการแย่งงาน ความมั่นคงในชีวิตความเป็นอยู่เดิม ๆ เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดความเกลียดกลัว กลุ่มผู้ลี้ภัยจึงตกเป็นเป้าหรือเป็นเหยื่อให้ถูกกระทำ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม ที่อยู่ควบคู่กับมนุษย์มาตั้งแต่มนุษย์รวมตัวกันเป็นกลุ่มสังคมจากสังคมเล็ก ๆ ได้ขยายตัวเป็นสังคมเผ่าจนพัฒนากลายเป็นรัฐ จึงเห็นได้ว่าเมื่อมีสังคมก็มักจะมีอาชญากรรมเกิดขึ้น ซึ่งอาชญากรรมดังกล่าวก็จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการ ไปตลอดช่วงเวลาเช่นกัน ในแต่ละยุคสมัยก็มีวิธีการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ กันตามวัตถุประสงค์หนึ่งที่สำคัญ ก็คือ การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

ความหมายและความสำคัญของสิทธิผู้เสียหาย สิทธิเป็นแนวคิดพื้นฐานในทางกฎหมาย มีการกล่าวถึงและบัญญัติถึงสิทธิอยู่โดยทั่วไปในกฎหมาย แต่ก็มีได้มีการบัญญัติถึงความหมายของคำนี้ไว้โดยเฉพาะ และจากการที่มีการใช้คำว่า “สิทธิ” มากมายหลายกรณีในทางกฎหมายจึงมีการให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” แตกต่างกันไป คือ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2525 ให้ความหมายของคำว่า “สิทธิ” หมายถึง อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2539)

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายความหมายของคำว่า สิทธิ ว่าหากสิทธิเป็นอำนาจที่กฎหมายให้อันอื่นที่จะมีเจตจำนงของตนเองนั้น เป็นการมองในแง่เนื้อหา ส่วนการถือว่าสิทธิ คือ ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองเป็นการมองในแง่วัตถุประสงค์ของสิทธิ ปัจจุบันถือว่าสิทธิเป็นประโยชน์และควรถือว่าสิทธิ คือ อำนาจที่กฎหมายให้เพื่อสำเร็จประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครองอย่างไรก็ตาม มีความเห็นว่าความหมายของสิทธิ ได้แก่ “ประโยชน์” ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ หมายถึง เป็นประโยชน์ที่กฎหมายรับรองว่ามีอยู่และเป็นประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง คือ คุ้มครองมิให้มีการละเมิดสิทธิ รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิดด้วย (วีระศักดิ์แสงสารพันธ์, 2544)

จากการศึกษาความหมายของคำว่า “สิทธิ” ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าสิทธินั้นเป็นการกระทำที่กฎหมายให้อำนาจกระทำได้หรือเป็นอำนาจที่กฎหมายให้กระทำ แต่นักวิชาการบางท่านมองว่าสิทธินั้น คือ ประโยชน์ที่กฎหมายให้การคุ้มครองมากกว่าอำนาจ ซึ่งการบัญญัติสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาจึงเป็นการเน้นย้ำว่าผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับการคุ้มครอง หรือเป็นวิถีทางที่ผู้เสียหายในคดีอาญาจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

สรุป

การศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรมเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรม อาชญากร และผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมตามเหตุการณ์ที่ผู้เขียนได้อ้างถึงในข้างต้น การศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรมจึงมีความสำคัญในด้านการป้องกันผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้พ้นจากการก่อเหตุของอาชญากรและสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในสังคม ดังนั้น ในเรื่องของเหยื่ออาชญากรรมจึงมิใช่เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ เราอาจจะเห็นเหยื่อหรือเป็นอาชญากรไปเมื่อไหร่ก็ได้ อาชญากรรมนั้นย่อมเกิดขึ้นได้ทุกคนขึ้นแต่ในรูปแบบนั้นย่อมแตกต่างกันออกไป ซึ่งเมื่อมีเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นจุดสนใจจะอยู่ที่ตัวอาชญากรเป็นสำคัญ โดยตัวบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมจะไม่ใช่ที่สนใจมากนัก โดยเหตุอาชญากรรมที่เกิดขึ้น มักจะเป็นเหตุอาชญากรรมที่มีความรุนแรง และเหยื่ออาชญากรรมนั้น จะเป็นเหยื่อ

อาชญากรรมตามที่ Schafer และ Han Von Henting ได้แบ่งประเภทของเหยื่ออาชญากรรมไว้เสมอ ผู้เขียนจึงอยากกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านนำความรู้ในเรื่องเหยื่ออาชญากรรมมาป้องกันตนเองหรือบุคคลใกล้ชิดเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม

เอกสารอ้างอิง

- กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2563). ตำราเรียนหลักสูตรนักเรียนนายสิบตำรวจหมวดวิชาการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- เดลินิวส์ ออนไลน์. (2566). ย้อนเหตุการณ์กราดยิงหนองบัวลำภู. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.dailynews.co.th/news/2051652>
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2566). ดับ 2 เจ็บ 5 เหตุยิงในพารากอน ผบ.ตร.ตักเตือน ปล่อยมือปืนมีประวัติป่วยทางจิต. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2730136>
- ไทยรัฐ ออนไลน์. (2566). สรุปลคดี ผอ.กอล์ฟ ฆ่าชิงทอง 3 ศพ จากจุดเริ่มต้น สู้วันประหาร. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2689192>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525.(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2544). ผู้เสียหายในคดีอาญา การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภกิจ เจริญเวช. (2553). การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และ ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กรุงเทพมหานคร.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- อัมณพ ชูบำรุง. (2523). ปัญหาว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 23(7), 14-25.
- อัมณพ ชูบำรุง. (2540). อาชญาวิทยาแนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Han Von Henting. (1948). The Criminal and his Victim. Studies in Sociobiology of Crime. Retrieved October 26 , 2023, from <https://www.proquest.com/openview/2f757f86c2bddb9ffdad87142730155c/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1819659>
- PPTV HD 36. (2563). จำคดีกราดยิงโศกนาฏกรรมกลางเมืองโคราช. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/137230>
- Stephen Schafer. (1977). Victimology: The Victim and his Criminal. Retrieved October 26 , 2023, from https://uppolice.gov.in/writereaddata/uploaded-content/Web_Page/18_11_2013_16_50_38_HB_Victimology.pdf
- THAI PBS. (2566). กราดยิงในเมืองลูอิสตันเสียชีวิต 22 คน. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/333220>
- TODAY. (2565). โรฮิงญาภัยกับตำรวจน้ำดีลี้ภัย อธิบายคำถามมนุษย์แบบเข้าใจง่าย. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://workpointtoday.com/explainer-rohingya-2>